

Necla Koperler: “Darüşşafaka gibi kurumların sayısı, keşke daha fazla olsa”

Lozan Antlaşması'nın mimarlarından ve Atatürk'ün en güvendiği hariciyecilerden Tevfik Kamil Koperler'in iki kızı, Necla Koperler ile iki yıl önce aramızdan ayrılan Prof. Dr. Leyla Zileli, Darüşşafaka'nın vasiyet bağışçıları arasında yer alıyor.

Yaklaşık bir buçuk asırdır eğitimle değişen yaşamların öykülerini yazan Darüşşafaka'ya vasiyet bağışında bulunan isimlere her geçen gün yeni isimler ekleniyor. Leyla ve Necla Koperler de bu isimlerden... Onlarınki, 1922'de İstanbul'da başlayıp, sefir babanın peşinden Avrupa'ya ardından ABD'ye uzanan bir yaşam. Lozan Antlaşması'nın mimarlarından ve Atatürk'ün en güvendiği hariciyecilerden Tevfik Kamil Koperler'in iki kızından büyüğü Necla Hanım... Tevfik Kamil Bey, cumhuriyet tarihinde pek çok önemli görev üstlenmiş bir isim. Öyle ki, Lozan Konferansı'nda genel sekreter ve danışman, İstanbul Milletvekili, Anadolu Ajansı'nın kurucu-

su, Türkiye Cumhuriyeti'nin Sofya (1931-1934), Madrid (1934-1939) ve Belgrad Büyükelçisi (1934-1939) ve iki kızının da okuması için elinden geleni yapmış bir baba...

Tevfik Kamil Bey'in diğer kızı ise iki yıl önce vefat eden Hacettepe Üniversitesi Psikiyatri Bölümü'nün kurucusu, Türkiye'nin ABD diplomalı ilk psikiyatru Prof. Dr. Leyla Zileli... Türkiye'de sayısız psikiyatru yetiştiren Leyla Hanım, vefatından önce annesi Hayriye Hanım'ın hep saygıyla bahsettiği Darüşşafaka'ya vasiyet bağışında bulunuyor. Çok sevdiği kız kardeşinin ardından Necla Hanım da aynı kararı veriyor ve geçtiğimiz sene Darüşşafaka'nın vasiyet bağışçısı oluyor. Darüşşafaka bağışçısı olma nedenlerini öğrenmek için Ankara'daki evinde bir araya geldiğimiz Necla Hanım'ı dinlediğimizde Cumhuriyet ile başlayan, genç Cumhuriyet'in var olma mücadelesine birebir tanıklık eden, ona yürekten inanan, seven ve hayatlarını ülkelerine duydukları sevgiye göre yönlendiren iki kız kardeşin hikâyesiyle karşılaştık aslında...

Bir Cumhuriyet elçisinin kızları

Necla Hanım, İstanbul Beşiktaş'ta büyükannesinin evinde dünyaya geliyor, bir yıl sonra da ailesi Ankara'ya taşınıyor. O sırada Tevfik Kamil Bey, Lozan'da görevli. Baba ile kızın ilk karşılaşması ise Ankara'da oluyor ve Necla Hanım o günü, “Büyükanneemin evinde hep kadınlar varmış, hiç erkek yüzü görmemişim. Bu nedenle babam beni kucağına almak istediğinde feryat etmişim” diye anlatıyor. Tevfik Kamil Bey, Lozan Antlaşması'nın imzalanmasından sonra nüfus mübadelesi komisyonunda görev alıyor, ardından da sırasıyla Sofya, Madrid ve Belgrad büyükelçiliklerini üstleniyor. Necla Hanım o yılları şöyle anlatıyor: “Babam büyükelçi olarak Sofya'ya atanınca biz de onunla birlikte gittik. Babam benim ve kız kardeşim Leyla'nın eğitimine çok önem verirdi. İstanbul'da bir İngiliz okuluna başlamıştık, fakat Sofya'da İngiliz mektebi yoktu. Bu nedenle Fransız mektebine gittik. Zaten evde Fransız mürebbiyemiz vardı, Leyla'nın Fransızca'yı Türkçeden evvel öğrendiğini söyleyebilirim. Sofya'dan sonra babam Madrid, ardından da Belgrad büyükelçisi oldu. Tabii, biz de onunla birlikteydik. Ancak Belgrad'da da Fransız mektebi yoktu,

Leyla ve Necla Koperler kardeşler birlikte görülüyor (üstte). Leyla Hanım'ın çocukluk yıllarına ait başka bir fotoğraf (yanda).

bu nedenle eğitimize evde devam ettik. Türkiye'ye gelince ikimiz de Notre Dame de Sion'a gittik ve oradan mezun olduk. Ardından da Leyla tıbbiye, ben de hukuk fakültesine girdim.”

ABD'de geçen yirmi yılın ardından yine Türkiye...

Necla Hanım, hukuk fakültesinden mezun olduktan sonra Türk-Amerikan Yardım Heyeti'nde çalışmaya başlıyor ve 1958'de ABD'ye gidiyor. Orada çeşitli eğitim programlarına katılıyor, önce üniversite öğrencilerine, ardından suçlu çocuklara danışmanlık yapıyor. Annesinin rahatsızlanması üzerine 1978'de Türkiye'ye dönen Necla Hanım, “Babamı Amerika'dayken kaybetmişim. Annem de hastalanınca Türkiye'ye geldim. İş yerim iki sene izin vermişti. İki sene sonunda tekrar gittim ama artık buraya alışmışım, annemin rahatsızlığı devam ediyordu, onu bırakamazdım. Geliş o geliş oldu, bir daha ABD'ye dönmedim” diyor.

Türkiye'nin ilk Amerikan diplomalı psikiyatrisi: Leyla Zileli

Leyla Hanım ise 1950'da İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi'nden mezun oluyor, 1953'te fakülteden sınıf arkadaşı ve halen Başkent Üniversitesi Nöroloji Anabilim Dalı Başkanı olan Prof. Dr. Turgut Zileli ile evleniyor. 1955'te aynı fakülteden psikiyatri uzmanlığını alıyor. İhsan Şükrü Aksel'in en güvendiği asistanlarından biri olmasına rağmen mezuniyetinden sonra kendisine kurumda tutulmayacağı söylenince ABD'ye gidiyor ve psikanaliz eğitimi görüyor. 1957'de Kansas City Psychiatric Receiving Center'a asistan olarak giren Leyla Hanım, 1959'da New York Postgraduate Center'da resmi psikanaliz eğitim programına başlıyor ve 1962'de psikanalist diplomasını alıyor. Wolberg'ün öğrencisi olarak oldukça parlak geçirdiği öğrencilik yıllarından sonra kendisine eğitici olarak kurumda kalması teklif ediliyor ama o, Türkiye'ye dönmeyi tercih ediyor. Türkiye'ye döndükten sonra İstanbul Şişli'de muayenehane açan Leyla Hanım, o sıralar Ankara'da Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi'ni kurma çalışmaları yapan Prof. Dr. İhsan Doğramacı tarafından Hacettepe'ye davet ediliyor. 1965'te psikiyatri doçenti olan Leyla Hanım, 1970'te profesör unvanını alıyor.

Necla Koperler, kız kardeşi Prof. Dr. Leyla Zileli'nin vefatından sonra (küçük fotoğraf), onun gibi Darüşşafaka'nın vasiyet bağışçısı olmaya karar veriyor.

“Türkiye'ye çok psikiyatri yetiştirdi”

Necla Hanım, “Biz çok yakın, birbirine çok bağlı kardeşlerdik” diye tanımlıyor kendisinden üç yaş küçük kardeşiyle ilişkilerini ve şöyle konuşuyor: “Leyla, Türkiye'nin Amerikan diplomalı ilk psikiyatrisidir. Hocaları, ABD'de kalması için çok ısrar etti ama o ülkesinde çalışmayı seçti. Döndükten sonra İstanbul'da bir yandan Amerikan Hastanesi'nin psikiyatri bölümünde çalışmaya başladı, diğer yandan da kendi muayenehanesini açtı. O sırada İhsan Doğramacı, Leyla'yı Ankara'ya gelmesi konusunda ikna etti. Leyla, sınıf arkadaşı ve yakın dostu Prof. Dr. Orhan Öztürk ile beraber Hacettepe Üniversitesi Psikiyatri Bölümü'nü kurdu ve emekli oluncaya kadar orada çalıştı. Emekli olduktan sonra Başkent Üniversitesi'nden teklif geldi ve çalışmalarını orada sürdürdü. Kardeşimin tıp alanındaki başarılarıyla hep iftihar ederim. Türkiye'ye çok psikiyatri yetiştirdi. Avrupa'da eğitim verme ve hasta görme hakkı vardı. Bu yetki ve hak, Türkiye'de başka kimsede yoktu. Bütün amacı bildiklerini gençlere öğretmekti. Son günlerine kadar hatta çok hasta olduğu dönemde bile tekerlekli sandalyede evde asistanlarına seminer verirdi. Vefat edinceye kadar da bu derslerine devam etti. Öğrencileri de Leyla'yı çok severdi. Öyle ki hastalığı ilerlemiş, yoğun bakımda yatıyordu. Ziyaretine gittiğimde bir de ne göreyim, hasta yatağının tepesini uçan balonlarla, odadaki sandalyenin üstünü ise sevdiği peluş hayvancıklarla donatmış öğrencileri...”

“Atatürk atla gelir, Leyla'yı alır ve atıyla gezdirmiş”

Leyla Hanım'la ilgili bir anısını bizimle paylaşmasını istediğimizde onunla ilgi-

li ilk anısını anlatmayı tercih ediyor Necla Hanım: “Leyla doğduğunda büyükanne-min evindeydik. Bana, ‘kardeşin oldu’ dedi. Gittim, beşikte bir bebek yatıyor. Yanında da koca bir paket çikolata duruyor. Ben de çikolata delisiydim. ‘Bak, bebek sana çikolata getirdi’ dediler. Çikolatayı alacağıma ‘Benim etten bebeğim’ diyerek Leyla'yı aldığı gibi fırlanmış odadan. Zavallı teyzelerim zor almışlar elimden Leyla'yı...” Ardından bir başka çocukluk anısını paylaşıyor: “Leyla, çok şirin bir çocuktu. Atatürk de Leyla'yı çok sevmiş. O zamanlar Cinnah Caddesi yoktu. Atatürk atla gelir, Leyla'yı alır ve atıyla gezdirmiş. Latife Hanım da beni çok severdi. Neredeyse haftada bir gün annemle birlikte Çankaya Köşkü'ne giderdik.”

Neden Darüşşafaka?

24 Haziran 2008'de vefat eden ve Darüşşafaka'nın vasiyet bağışçılarında biri olan Prof. Dr. Leyla Zileli'nin Darüşşafaka ile yolunun nasıl kesiştiğinin öyküsünü yine Necla Hanım'dan dinliyoruz: “Annemizin Darüşşafaka'ya bağışta bulunmamız yönünde bir vasiyeti vardı. Leyla rahatsızlığını öğrenince avukatımız Yüksel Karaburçak'ın vasıtasıyla bu vasiyeti yerine getirdi. Leyla'nın ölümünden sonra Darüşşafaka Cemiyeti Yönetim Kurulu Başkanı Zekeriya Bey ziyaretimize geldi, kendisi ile tanıştık. Böylelikle Darüşşafaka'yı daha yakından tanıma imkânı buldum. Zaten Darüşşafaka'nın yetiştirdiği çok değerli isimler var, onları biliyorduk. Türkiye'de nasıl talebe yetiştirdiğinin örnekleri mevcut.” Darüşşafaka'nın eğitim adına çok güzel işler başardığını belirten Necla Hanım, “Keşke, Darüşşafaka gibi kurumların sayısı çok daha fazla olsa... Bu gibi kurumlar, Türkiye'nin çığır açmasını sağlayabilir” diye konuşuyor.